

RAŠALAS buvo tamsus, klampokas. Rusvai raudonas. Jis buvo pagamintas iš rudenį surinktų uogų, brangios sultys išspaustos pradėjus kristi pirmiesiems lapams. Leta atsargiai panardino į jį plunksną, stengdamasi nieko neaptaškyti. Prieš ją gulėjo išrikiuotos kortelės. Vienai kortelei vienas žodis. Beveik užmirštos gimtosios kalbos žodis. Į šią eilę ji rašė laukinių gėlių pavadinimus.

Pienė. Raktažolė. Ramunė. Vėdrynas.

Ji rašė pasviru braižu, raudonu ant balto. Spustelėjusi plunksną išgirdavo švelnų krebždesį, aplink pasklisdavo uogų ir acto kvapas.

- Pasiruošusi? – vilkdamasis striukę paklausė Marlo.
- Taip, – atsakė ji. – Tik dar reikia susikrauti kuprinę.

Jis luktelėjo, kol ji sudėjo korteles į dėžutes, tada padavė jai seną odinį krepšį, stipriomis rankomis švelniai

prisilietė prie jos pirštų, kaip drugelis palyti žiedą. Ji sudėjo dėžutes į krepšį šalia plonų pasakų knygelėlių. Tada užsidėjo krepšį, buvo malonu liesti seną odą ir traukti sodrų, gardų kvapą. Namų kvapą. Tai buvo Benjamino krepšys. Mylimo mokytojo Benjamino, kuris ja rūpinosi išvykus tėvams.

– Tvarka? – šypsodamas paklausė Marlo.

Ji nusekė paskui jį per seną siurblinę, aukštyrą kopėčiomis ir pro liuką. Paskui jie perėjo dulkiną priemenę aukštomis lubomis, trenkiančią šikšnosparniais, pelėšiais ir drėgme. Marlo linktelėjo sargybą einančiam jaunuoliui, o šis savo ruožtu pasižiūrėjo pro akutę. Leta laukė. Vaikinukas pastūmė masyvias duris ir jos, garsiai vaitodamos ant surūdijusių vyrų, atsidarė. Sargybinis patikrino, ar lauke nėra pavojų, tada pasitraukė ir praleido Letą su Marlo.

Leta įkvėpė šalto oro. Vėjas šlamino medžius, lapai virpėjo, ant jų krintant stambiams lietaus lašams.

Po pusvalandžio jie žygiavo šiurkščia žole apaugusiais laukais. Tai buvo provėžų, dilgėlių ir žliugsinčių balų pasaulis, po kurį vėjai nešiojo drėgnų samanų ir žemių kvapus. Buvo žiemos pavakarė, viskas atrodė pablyškę, surakinta ledinių gniaužtų. Pernakt vėjas pasikeitė, ėmė pūsti iš rytų, iš papilkusio dangaus vis pliūptelėdavo ledinio lietaus šuorai. Leta su Marlo, susikabinę šaltomis rankomis, kopė į kalvą pliku, stiprių lietu išplautu šlaitu. Viršūnėje stabtelėjo atgauti kvapo.

Papėdėje plytėjo slėnis, apaugęs neaukštais medeliais ir krūmais, kuriuose bus galima pasislėpti nuo smalsių žvilgsnių. Nusileidusi žemyn Leta atsisėdo prie senos pušies, nugara atsirėmė į kamieną, pro drabužius ėmė skverbtis drėgmė. Jie išsirinko šį slėnį, nes jis buvo paliktas pūdymui.

Čia neužsukdavo darbininkai, kurių reikėtų saugotis. Niekam nebuvo reikalo aplinkui slankioti. Marlo pasitraukė ir užlipo ant kauburėlio, nuo kurio gerai matė apylinkę. Jiedu laukė.

Pirmiausia Leta juos išgirdo, tik paskui pamatė. Savo apdriskusius mokinukus. Dešimt vaikų nuo septynerių iki beveik dvylikos metų. Ji sunerimo, kad vaikai atžygiuoja kartu, keldami triukšmą. Reikės dar kartą jiems paaiškinti, kaip svarbu elgtis kuo atsargiau. Tie vaikai buvo iš drąsiausių Arkos šeimų, jų tėvai rizikavo viską prarasti, kad tik atžalos išmoktų kalbėti. Netrukus mokinukai susėdo prieš ją ir išpūtę akeles ėmė laukti, ką ji pasakys. Leta atsikrenkštė ir prabilo:

– Labai džiaugiuosi, kad šiandien visi susirinkote.

Laukuose šiurpiai aimanavo vėjas ir ji turėjo pasistengti, kad būtų išgirsta. Buvo antro mėnesio pabaiga, žemė dar šalta. Tadėjus, vienas iš jauniausių Letos mokleivių, pažvelgė į ją plačiomis mėlynomis akimis ir pakėlė ranką. Kitoje šiltoje saujytėje gulėjo apraiškintas ramunės žiedas.

– Leta, kaip vadinasi šita g-gėlė?

Tardamas paskutinį žodį vaikas užsikirto. Tai buvo ne Sąrašo žodis, Leta tik neseniai jį pasakė vaikams. Staiga iškilo ryškus prisiminimas, kaip ji, neką vyresnė už Tadėjų, su Benjaminu skina ramunes.

„Ramunės simbolizuoja naują pradžią“, – aiškino mokytojas. Leta vylėsi, kad tai tiesa.

– Tai ramunė, – tarė Leta.

Ramunės vasarį. Po Tirpsmo klimatas pasikeitė, gamtoje daug kas susimaišė, vyko keisti dalykai.

– Gal gali pasakyti kitų gėlių pavadinimus, kuriuos mes mokėmės?

Berniukas suraukęs kaktą bandė prisiminti.

– Raktažolė, nar-ci-zas, vėdrynas...

– Puiku, Tadėjau, – pagyrė ji.

Tadėjus buvo protingas berniukas. Leta pagalvojo, kad jis turėtų lankyti tikrą mokyklą, ir prisiminė dienas ponios Plieninės klasėje, kur jie mokėsi žodžius iš Jono Nojo sudaryto septynių šimtų Arkoje leidžiamų žodžių sąrašo. Tada jie dar nežinojo, kad bus paskutiniai Arkos vaikai, išmokę septynis šimtus žodžių. Letai baigus mokyklą, Sąrašas sutrumpėjo iki penkių šimtų žodžių. O dabar mokykla visai užsidarė.

Leta ir kūrėjai kaip įmanydami stengėsi mokyti tuos, kurie troško mokytis, net jei tai tekdavo daryti po atviru dangumi atokiose vietose, kur niekas neužsuka. Žmonės šias mokyklėles ėmė vadinti „pakrūmių mokyklomis“, nes pamokos dažnai vykdavo miškeliuose. Daug tėvų

stumdami į pavojų savo gyvybę siekė išmokslinti vaikus. Leta atsigręžė į žvalgybą einantį Marlo.

Tankmėje švilpavo žvarbus vėjas. Leta kvėptelėjo į rankas šilto oro ir atvertė pasakų knygelę. Tai buvo vienas iš nedaugelio daiktų, kuriuos ji prieš pabėgdama spėjo pasičiupti iš Benjaminio bibliotekos. Mėlynas viršelis kadaise buvo kietas, standus, o dabar lengvai lankstėsi rankose. Lapai aplamdyti ir pageltę nuo drėgmės. Knyga išliko iš tų senų laikų prieš Tirpsmą, laikų, kurių Leta nė neįstengė įsivaizduoti. Tada knygų buvo apstu, žmonės kūrė istorijas ir visi laisvai galėjo jas skaityti. Paskui pakilo vandens lygis ir beveik visa planeta paskendo. Leta atsargiai atvertė knygą.

– Paskaitysiu jums pasaką, – tarė ji ir pajuto, kaip mokiniai džiugiai susijaudino. – Apie pelę, kuri išgelbėjo liūtą.

– Kartą laikiau pelę, bet įdėjau ją į dėžę ir ji nugaišo, – tarė Tadėjus. – Mama sako, kad jai neužteko oro, – nusiiminęs užbaigė jis.

Brolis Aronas jį nutildė.

– Tadėjau, klausykis pasakos.

Leta šyptelėjo ir nuleido akis į knygą. Jau ruošėsi skaityti, bet staiga dešinėje iš už žolės kupsto kažkas išlėkė. Kailiukas buvo tamsiai ir šviesiai rudas, papildė balta, ausys ilgos baltais galiukais, užpakalinės kojos stiprios.

– Žiūrėkit! – riktelėjo Tadėjus. – Triušis!

– Ne triušis, – švelniai pataisė Leta. – Kiškis. – Ji paėmė knygą ir pradėjo skaityti: – Labai labai seniai...

– Leta! – sušuko Marlo.

Leta sustingo lyg perlieta botagu, paskui atsisuko.

– Tvardariai! – tarė Marlo.

Jai širdis nusirito į kulnus.

– Jie raiti. Paskubėkit!

Veiksmų eiga buvo surepetuota. Visi žinojo, ką daryti, bet vaikai tebestovėjo kaip įbesti.

– Bėkit! – sušuko Leta.

Mokiniai greitai atitoko ir nuskuodė į kitą miškelio pakraštį, kur žėlė tankiausi krūmai. Leta su Marlo vedėsi mažiausiuosius. Paėmusi už rankos Tadėjų Leta pajuto jo pirštukų suspaustą ramunę. Priėję akmeninę nedidelio aptvaro sienelę jie sugulė ant žemės šiaurinėje pusėje. Krūmai slėpė juos lyg širma. Žemė buvo nelygi, šalta ir akmenuota, bet nė vienas nesimuistė. Kanopų kaukšėjimas neišvengiamai artėjo. Raiti vyrai. Tai buvo naujas Arkos valdovės Amelijos sumanymas. Anksčiau arkliai, kaip ir kiti gyvūnai, lakstė laisvi, nes taip buvo įsakęs Jonas Nojas. Tačiau Amelija jų prigaudė ir prijaukino, tad dabar tvarkdariai buvo kur kas greitesni.

Leta išgirdo, kaip tyliai aiktelėjo Marlo. Žirgai artėjo. Tadėjus stipriai išsikibo jos rankos. Ji sugavo Marlo žvilgsnį ir jo akyse išvydo savo pačios baimę. Marlo įspėjamai kilstelėjo pirštą. *Nejudėk.* Jie gulėjo sustingę,

kol žirgai priartėjo per kelis žingsnius. Leta girdėjo, kaip prunkščia jų prakaitą užuodę gyvuliai. Ir tada anksčiau matytas kiškutis iššoko iš slėptuvės tiesiai prieš didžiulius šuoliuojančius padarus. Tadėjus jau norėjo stotis ir sulaikyti žvėrelį. Leta prispaudė jį prie žemės ir delnu uždengė burną.

Pokštelėjo šūvis ir kiškis susirietė. Pro plyšį tarp lapų Leta matė, kaip jis parkrito ant žemės. Rudą kailiuką ant žalios žolės apgaubė raudona aureolė. Tadėjus po jos ranka sudrebėjo, jai ant pirštų užtiško šiltos jo ašaros. Arkliai sustojo. Valandėlę tvyrojo mirtina tyla. Leta girdėjo Tadėjaus alsavimą ir savo pačios širdies dūžius.

– Triušis! – šiurkščiu, kимиu balsu sušuko tvarkdarys. – Paimti! Nešti į centrinę virtuvę!

Jo bendrai pritariamai sumurmėjo ir žirgai nužingsniavo. Priglaudusi ausį prie šaltos žemės Leta išgirdo tolstantį kanopų kaukšėjimą.

Verberis lėtai pėdino paplūdimiu. Nuo jūros pūtė šaltas piktas vėjas. Akys ašarojo. Virš galvos krykavo jūriniai paukščiai, kartais jie smigdavo žemyn ir panerdavo į putotas bangas. Jis atėjo prie jūros, kad ištrūktų iš didžiųjų namų tironijos. Po Nojo mirties Amelija jį pasiėmė mokiniau. Pareikalavo, kad jis gerai išmoktų senąją kalbą, nors Verberis dėl to jautėsi labai nejaukiai. Nojas vis kartodavo, kad kalba yra priešas, planetos žlugimo priežastis. Tačiau

Amelija aiškino kitaip. Pasak jos, paprastiems žmonėms kalba nereikalinga, bet valdantieji yra neišvengiamas blogis. Visuomenei reikia tik vieno idėjų rinkinio, vienos pasaulėžiūros. Vadovai turi formuoti visuomenės požiūrį. Tam jie turi mokėti reikšti mintis. Kiti atleisti nuo šios atsakomybės. Jiems tereikia paklusti.

Taigi jis išmoko senąją kalbą ir tapo kariu. Žaliuoju kariu. Pateko į elitinį gamtos saugotojų būrį, nuo pat pradžių lydėjusį Joną Noją. Jie kartu svarstė, kaip kontroliuoti kalbą. Amelija buvo beveik akla, bet niekada nieko nepražiopsodavo. Jos galva veikė labai gerai. Verberiui būdavo patikimos net pačios didžiausios paslaptys. Jis tapo tarsi šeimos nariu.

Tačiau kartais naktį pabudęs vaikinai imdavo nerimauti. O jei Amelija sužinos, kas iš tikro įvyko vandens bokšte? Jis siaubingai gėdijosi, kad padėjo pasprukti žudikei. Ne šiaip žudikei. Jono Nojo žudikei. Letai.

Jis nekentė Letos. Juk nekentė jos, tiesa?

Verberis sustojo ir pažvelgė į jūrą.

Taip, jis nekentė Letos.

Net pats nustebė, kokia stipri jo neapykanta. Verberis stipriai sukando apatinę lūpą, burnoje pajuto kraujo skonį. Leta jį privertė užmiršti, kas jis iš tikro yra.

Jis negalėjo jai už tai atleisti.

Rėžis jam sakė, kad Leta gyva ir bendrauja su šventvagiais. Ji išdavikė, siekianti sunaikinti viską, ką taip sunkiai kūrė Nojas.

Ji apkvailino Verberį. Jis patikėjo, kad ji jauna ir nekalta. Tyra. Žmogus, su kuriuo jis norėtų nugyventi gyvenimą.

Tačiau Rėžis sakė, kad ji sugedusi iki pašaknų. Reikia juo tikėti. Virš galvos kraupiai sukliko kiras, garsas buvo lyg iš ano pasaulio. Verberis nusipurtė, apsisuko ir nuėjo.